

2013. április 9, 16h:
MTA BTK Filozófiai Intézet
1014 Budapest, Úri utca 53, II. emelet 224.

Ludassy Mária:

**A participatív és a reprezentatív demokrácia dilemmái újragondolva
– *Avagy a Constant-Rousseau vita 230 és 30 év után* –**

Benjamin Constant Rousseau-kritikája alapvetésének a *Régiek és modernek szabadsága* című művét szokták tekinteni, holott már tíz évvel korábban *A népszuverenitásról* szóló írásában összefoglalta – és politikafilozófiai szempontból relevánsabb szempontok szerint – a korlátlan közhatalommal kapcsolatos kifogásait, még hozzá olyan formában, hogy ezek a képviseleti rendszerre is érvényesek lehetnek. „A népszuverenitás elvont elismerése semmivel sem növeli az egyéni szabadságok összegét, és ha ennek a főhatalomnak olyan tág mozgásteret biztosítunk, amellyel egyetlen hatalomnak sem szabad rendelkeznie, a szabadság elveszhet ezen elv ellenére, vagy éppen ezen elv következtében.”

Nem az a fő kérdés, hogy kinek a kezében van a hatalom, hanem, hogy mekkora hatalom összpontosul egy kézben – előlegezi meg Hayek híres tézisének – „mivel a pártok, bármennyire is tiszták legyenek szándékaik, mindig ellenzik a hatalom korlátozását”. A fennálló kormányzat kritikusai csak a hatalom jelen birtokosainak legitimitását vitatják, „de engedjék csak meg nekik, hogy a maguk módján szervezzék meg a hatalmat, érvéket, hogy ezt a hatalmat az általuk választott képviselők kezébe adják, rögtön azt hiszik, hogy azt nem lehet eléggé kiterjeszteni”.

A majoritárius demokrácia ezen alapjára a közvetlen-direkt demokrácia sem jelent feltétlen orvosságot, hiszen ez utóbbira is áll, hogy „ahelyett, hogy a hatalmat semmisítenék meg, csak felváltásán gondolkodnak”. Constant (ahogyan előtte a tragikus sorsú Condorcet) minden hatalom – legyen az képviseleti-parlamentáris vagy területiális-önkormányzati – abszolút korlátjának az „elidegeníthetetlenek” posztulált emberi jogok elsőbbségét tekintette, ám ezek megalapozása (a cambridge-i platonistáknak még rendelkezésére álló metafizikai bázis nélkül) nagyobb nehézségekkel jár, mint az abszolút hatalom kultuszának a kritikája.